

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2101

Vragen van het lid **Van der Staaij** (SGP) aan de Minister voor Rechtsbescherming over *het bericht «Experts wereldwijd roepen op tot afschaffing draagmoederschap»* (ingezonden 10 maart 2023).

Antwoord van Minister **Weerwind** (Rechtsbescherming), mede namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (ontvangen 3 april 2023).

Vraag 1

Bent u bekend met de inhoud van het bericht «Experts wereldwijd roepen op tot afschaffing draagmoederschap»?¹

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met dit bericht.

Vraag 2

Wat is uw reactie op de verklaring over de wereldwijde afschaffing van draagmoederschap?

Antwoord 2

De experts roepen in de verklaring op tot algehele afschaffing van draagmoederschap, omdat dit volgens hen in strijd zou zijn met de menselijke waardigheid van de vrouw en zou bijdragen aan commodificatie van vrouwen en kinderen, ongeacht de voorwaarden waaronder dit plaatsvindt. Dat oordeel deel ik niet. Het kabinet is zich ervan bewust dat de praktijk rond draagmoederschap risico's kent. De Staatscommissie Herijking ouderschap heeft hierover in haar rapport uit 2016 reeds zorgen geuit.² Ook de commissie onderzoek interlandelijke adoptie in het verleden (commissie-Joustra) heeft hiervoor aandacht gevraagd.³

Op aanbeveling van de Staatscommissie werkt het kabinet aan een wetsvoorstel waarin een norm wordt gelegd voor verantwoord draagmoederschap. Het rapport van de commissie-Joustra wordt hierbij betrokken. Dit wetsvoorstel is momenteel in voorbereiding en verwacht ik rond de zomer bij uw Kamer in te dienen. De regeling bevat een juridisch kader voor zorgvuldig

¹ Reformatorisch Dagblad, 3 maart 2023, Experts wereldwijd roepen op tot afschaffing draagmoederschap (www.rd.nl/artikel/1011395-experts-wereldwijd-roepen-op-tot-afschaffing-draagmoederschap).

² Kamerstuk 33 836, nr. 18, bijlage.

³ Kamerstuk 31 265, nr. 79, bijlage.

draagmoederschap in Nederland. Tevens omvat het prikkels voor wensouders die kiezen voor een buitenlands traject, om te kiezen voor een traject dat voldoet aan bepaalde zorgvuldigheidseisen. Daarnaast bevat de regeling een strafbaarstelling van het betalen voor de overdracht van het ouderschap over een kind en van het doen en ontvangen van betalingen voor draagmoederschap die bij algemene maatregel van bestuur bepaalde maximale vergoedingen te boven gaan. Met de regeling wordt getracht misstanden en bestaande risico's rond draagmoederschap zo veel mogelijk te beperken. Ik ben mij ervan bewust dat geen enkele regeling misstanden en risico's volledig kan wegnemen. Dit zou ook niet het geval zijn bij een verbod op of afschaffing van draagmoederschap. De overheid kan niet verhinderen dat draagmoederschap gebruikt blijft worden als middel van gezinsvorming. Met het in voorbereiding zijnde wetsvoorstel worden betrokkenen gestimuleerd te kiezen voor verantwoord draagmoederschap, waarbij de positie van kinderen, draagmoeders en wensouders zo goed mogelijk geborgd is.

Vraag 3

Bent u het met de experts uit 76 verschillende landen eens dat draagmoederschap een schending van mensenrechten is en dat landen dit moeten bestrijden?

Antwoord 3

Met draagmoederschap dat voldoet aan bepaalde zorgvuldigheidseisen worden naar mijn mening geen mensenrechten geschonden. Daarbij vind ik het van belang dat draagmoederschap zorgvuldig en transparant plaatsvindt, waarbij het kind toegang heeft tot informatie over zijn ontstaansgeschiedenis en zo veel mogelijk rechtszekerheid wordt geboden aan betrokkenen. Daarmee worden de belangen van het kind, de draagmoeder en ook de wensouders beter beschermd. Om die reden bereid ik het voornoemde wetsvoorstel voor.

Vraag 4

Hoe verhoudt deze internationale verklaring zich met het coalitieakkoord waarin benoemd wordt dat de behandeling van voorstellen voor een goede regeling voor draagmoederschap gecontinueerd wordt? Kunt u hierbij ook de kritische noten uit het rapport van de Commissie Joustra over draagmoederschap betrekken?⁴

Antwoord 4

Het is duidelijk dat draagmoederschap een onderwerp is waar verschillend over wordt gedacht, binnen uw Kamer, binnen de maatschappij en ook internationaal. De aangehaalde verklaring past in dat beeld, en heeft op zichzelf geen gevolgen voor de afspraak in het coalitieakkoord op het vlak van draagmoederschap. Het coalitieakkoord stelt daarbij tevens dat bij de voorbereiding van dit wetsvoorstel het rapport van de commissie-Joustra wordt betrokken. Zij heeft geen specifiek onderzoek gedaan naar draagmoederschap, maar ziet daarbij dezelfde kwetsbaarheden als in het interlandelijke adoptieveld: een kindwens, bemiddeling bij het vervullen van deze wens, geld en internationaal verkeer. Ik onderken de door de commissie-Joustra benoemde risico's en vind het dan ook belangrijk dat draagmoederschap zorgvuldig en verantwoord plaatsvindt. Dit wordt met het wetsvoorstel beoogd.

Vraag 5

Verandert deze internationale verklaring iets aan het kabinetsstandpunt omtrent draagmoederschap?

Antwoord 5

Nee, de internationale verklaring verandert het kabinetsstandpunt rond draagmoederschap niet. De verklaring onderstreept het belang van een regeling voor zorgvuldig draagmoederschap.

⁴ Rijksoverheid, 8 februari 2021, Rapport Commissie onderzoek interlandelijke adoptie (www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/02/08/tk-bijlage-coia-rapport).

Vraag 6

Wat is de houding van het kabinet ten opzichte van het voorstel voor een internationaal verdrag om draagmoederschap af te schaffen?

Antwoord 6

Ik zie geen aanleiding voor een (internationaal) verdrag tot afschaffing van draagmoederschap. Wel is het van belang om te komen tot een internationaal (juridisch) kader op dit terrein om risico's en misstanden tegen te gaan. In dat kader verwijs ik naar de werkzaamheden van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht (HccH). De HccH heeft begin maart jongstleden een werkgroep ingesteld die het komende jaar onderzoek doet naar de haalbaarheid van een verdrag voor de erkenning van ouderschap, inclusief ouderschap na draagmoederschap. In dat verband noem ik ook het voorstel van de Europese Commissie voor een verordening aangaande de wederzijdse erkenning van ouderschap.⁵ Voorts volgt Nederland de ontwikkelingen van de International Social Service (ISS) op het terrein van draagmoederschap. De ISS, bestaande uit onafhankelijke deskundigen uit verschillende disciplines en verschillende regio's in de wereld, hebben begin 2021 richtlijnen gepubliceerd die landen moeten helpen bij het creëren van (wettelijke) waarborgen ter bescherming van de grondrechten van kinderen die uit draagmoederschap worden geboren.⁶

Nederland steunt voorgaande ontwikkelingen. Dat neemt niet weg dat de verwachting is dat het nog aanzienlijke tijd zal duren voordat een internationaal instrument op het terrein van draagmoederschap zal kunnen worden vastgesteld.

Vraag 7

Welke voornemens hebt u om in ieder geval misstanden rond het draagmoederschap eerder te signaleren en verder tegen te gaan?

Antwoord 7

Zoals in het antwoord onder vraag 2 is genoemd, wordt met een nationale regeling voor verantwoord draagmoederschap getracht misstanden en risico's waar mogelijk te beperken. De ontwikkelingen op internationaal vlak, zoals genoemd in het antwoord op vraag 6, dragen ook bij aan het voorkomen van misstanden op dit terrein. Nederland maakt verder deel uit van het European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats (EMPACT) waarin door de EU lidstaten tussen politie- en justitiediensten, EU agent schappen en andere partners operationeel wordt samengewerkt in de aanpak van de georganiseerde misdaad. Nederland is de Driver van EMPACT THB (Trafficking in Human Beings). EMPACT THB heeft het onderwerp illegaal commercieel draagmoederschap en «verkopen van baby's opgenomen in het Operational Action Plan (OAP) van 2023. Bulgarije is leider van dit programma en Nederland is een van de deelnemers. Het programma richt zich op het identificeren en verstoren van criminele samenwerkingsverbanden die binnen de EU op dit gebied actief zijn.

Vraag 8

Bent u het met de stelling uit de verklaring eens dat draagmoederschap de rechten van zowel vrouwen als kinderen schendt? Zo ja, wat gaat het kabinet doen om hiertegen op te treden?

Antwoord 8

Voor de beantwoording van deze vraag wordt verwezen naar het antwoord op vraag 2.

⁵ Kamerstuk 22 112, nr. 3596.

⁶ https://www.iss-ssi.org/images/Surrogacy/VeronaPrinciples_25February2021.pdf